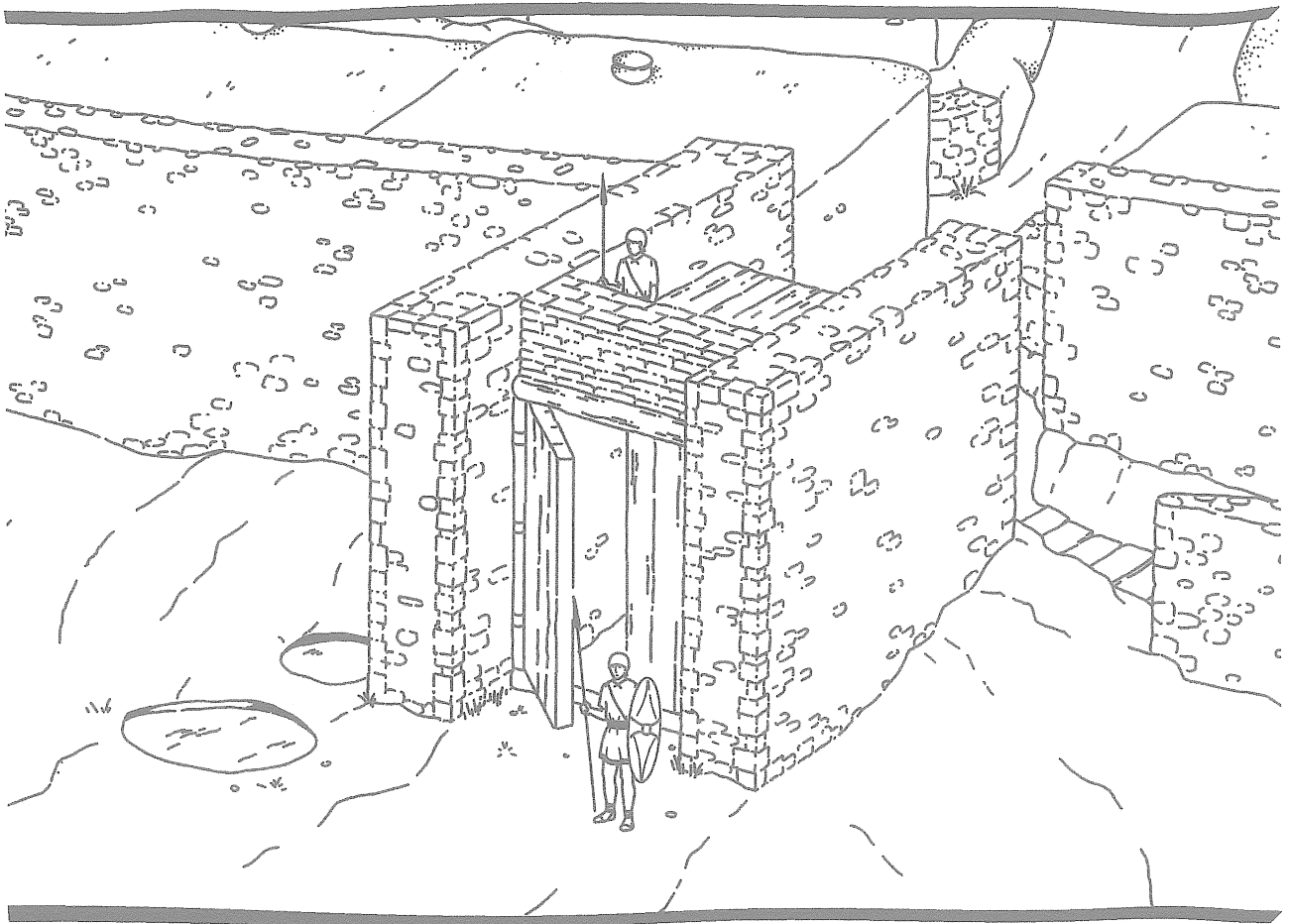

CONeixEMENT DEL MEDI SOCIAL DE CERDANYOLA

Servei de Patrimoni / Dinàmica Educativa

POBLAT IBÈRIC DE CAN'OLIVÉ

Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès

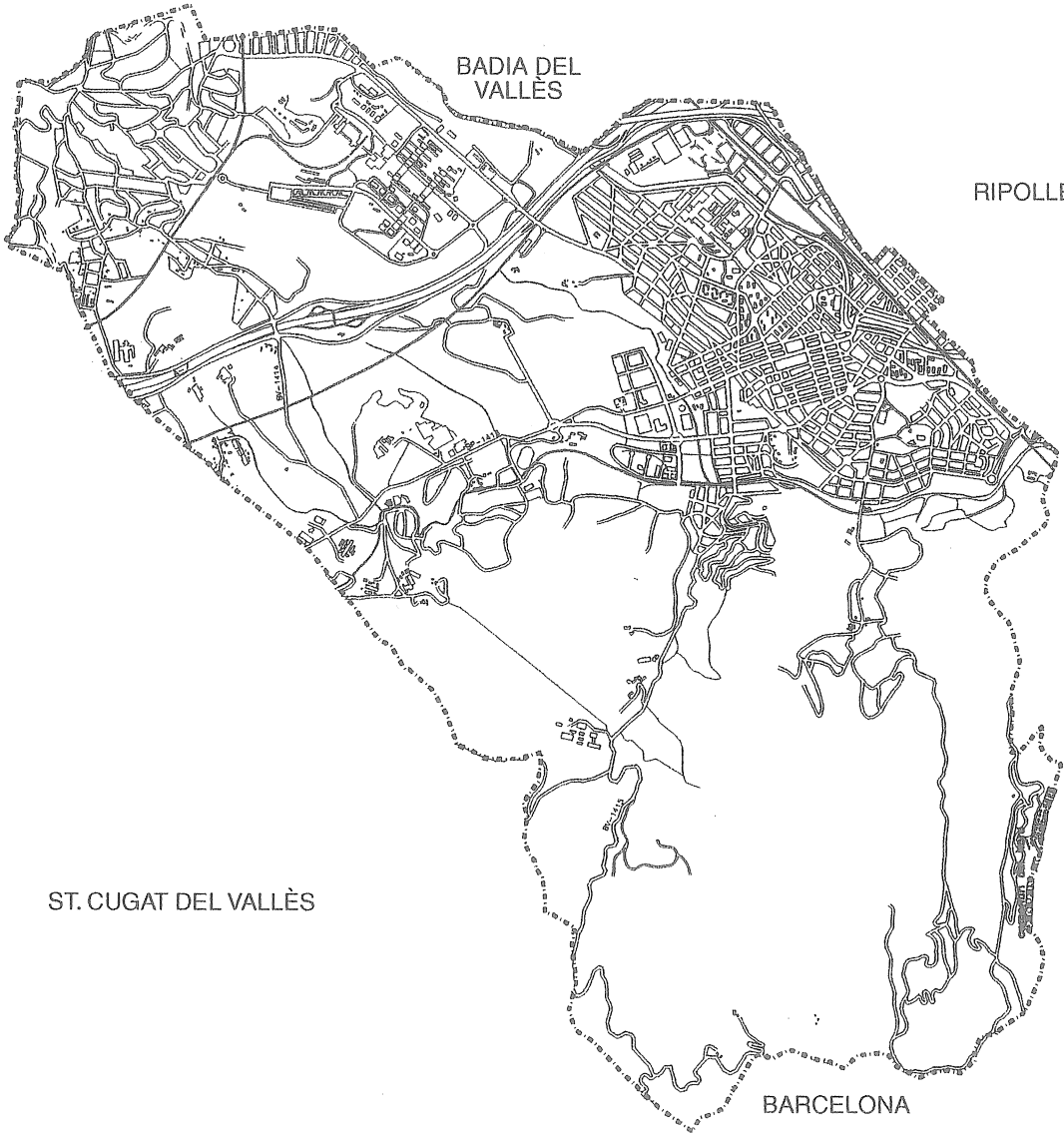
Educació Primària Cicle Superior

ST. QUIRZE DEL VALLÈS

SABADELL

BADIA DEL VALLÈS

RIPOLLET

MONTCADA I REIXAC

ST. CUGAT DEL VALLÈS

BARCELONA

Els ibers de Ca n'Olivé

Treball previ

A l'aula

Aquesta activitat et permetrà conèixer un dels llocs més antics de Cerdanyola, una cultura molt antiga i la ciència que ens permet saber-ne els trets principals. Algunes coses potser ja les saps, però per estar-ne segur et proposem que subratllis la resposta o respostes correctes a aquestes preguntes.

- On es troba el turó de Ca n'Olivé?

barri de Montflorit Serra de Galliners plana del Vallès Collserola

- Què és l'arqueologia?

una ciència una metodologia una filosofia un estil artístic

- La civilització ibèrica és una cultura:

anterior a l'arribada dels romans posterior a l'arribada dels romans

- Què és el patrimoni cultural?

el llegat històric comú els béns municipals les activitats culturals

- Ara posa en comú amb els companys i companyes les respostes que has triat i consensueu-ne la resposta correcta. Rectifica la teva si cal.

Situació geogràfica

Per poder situar el jaciment arqueològic del poblat ibèric de Ca n'Olivé i conèixer les característiques de l'indret on es troba, treballarem amb el plànol de Cerdanyola. Vés amb compte perquè el tornarem a fer servir més endavant.

- Assenyala amb una fletxa el lloc on es troba el turó de Ca n'Olivé.

- Pinta de color:

- blau, la riera de Sant Cugat, el torrent dels Gorgs i el Riu Sec.

- verd, la serra de Collserola.

- vermell, el nucli urbà.

- marró, la resta de la plana.

La Cultura ibèrica

La majoria de la gent sap molt poques coses de la cultura ibèrica tot i que va ser una civilització molt interessant. Aquesta part del treball et permetrà conèixer quan es va desenvolupar i els trets principals que van caracteritzar-la.

- Llegeix el text següent i busca el significat de les paraules en negreta.

“El món ibèric neix a causa de les influències orientals (grecs i **fenicis**) sobre els **pobles indígenes**. Aquest impacte desenvoluparà un món amb marcades **innovacions** en tots els sentits (arquitectòniques, econòmiques, comercials, religioses) que caracteritzaran l'àrea mediterrània de la Península Ibèrica durant la segona meitat del primer mil·leni abans de Crist”

A.D. (1995): El món ibèric català. MAC

pobles indígenes:

fenicis:

innovacions:

- Grecs i fenicis van arribar a la Península Ibèrica en vaixell per comerciar seguint la costa. Uneix amb una línia de color Grècia i la Península Ibèrica. Ara fes el mateix amb Fenícia, però usa un color diferent.

- Observa el mapa de la Península Ibèrica amb les tribus ibèriques més importants i el seu territori. Escriu el nom de les comunitats autònomes on podríem trobar restes arqueològiques ibèriques.

- Llegeix el text següent sobre la tribu dels laietans i pinta en el mapa comarcal de Catalunya les comarques que ocuparia la Laietània ibèrica.

“La regió Laietana

A la costa central catalana (Vallès Oriental i Occidental, Barcelonès, Baix Llobregat i Maresme, aproximadament), al nord del Garraf, hi habitaven els ibers laietans. Els oppida, o assentament fortificats, sovint encimbellats dalt dels turons de les serralades litorals, dominaven la regió laietana. En molts d’aquest indrets els arqueòlegs han trobat restes d’armes que evidencien una societat aristocràtica, guerrera i jerarquitzada.”

A. D. (1999): La ruta dels ibers. Baula

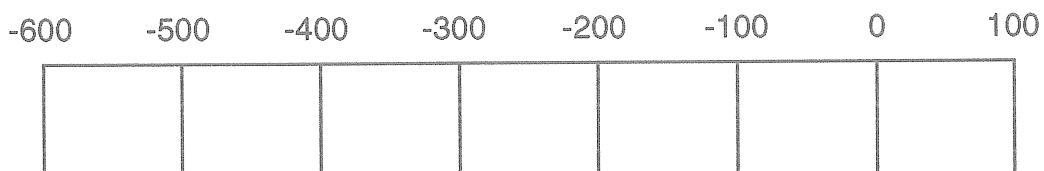

- Situa en el mapa el poblat de Ca n’Olivé. Per fer-ho has de saber a quina comarca està Cerdanyola. De quina tribu eren, doncs, els seus habitants?

Situació en el temps

Ara que ja conèixes alguns dels trets principals de la cultura ibèrica, cal que la situis en els temps històrics representats per aquesta barra del temps. Sàpigues que es va desenvolupar entre mitjan del segle VI i mitjan del segle I abans de Crist.

- Pinta l’espai que ocupa la cultura ibèrica.
- Diferencia abans i després de Crist amb un fletxa.

El poblat ibèric de Ca n'Olivé

Ara que ja has fet un treball previ que t'ha permès situar en el temps i l'espai aquest lloc tan antic de Cerdanyola i que en coneixes els trets principals de la cultura a la qual pertany, et proposem endinsar-nos en la seva història abans de visitar-lo.

- El següent text ens parla del poblat de Ca n'Olivé. Hi trobaràs un breu resum sobre aquest jaciment arqueològic, però com podràs comprovar, hi manquen algunes paraules. Busca-les a la sopa de lletres, escriu-les al lloc corresponent i el podràs llegir bé .

El poblat ibèric de Ca n'Olivé se situa, com ara ja saps, dins de l'àrea poblada per la dels laietans. Els habitants d'aquest nucli de grans dimensions, entre els quals hi havia famílies d'una posició social elevada, que exercien el control d'un territori ampli on hi havia camps de i petits poblats, tal com feien altres assentaments similars situats, també, en punts dominants de la serralada litoral, amb els quals mantenien relacions.

En època, el turó es va habitar entre mitjan segle VI i fins al segle I a.C. El primer poblat estava format per semiexcavades a la roca i arreglerades una al costat de l'altra. Cap a finals del segle V i principis del IV a.C., es va fer una gran reforma urbana: els retalls de la roca es van reomplir per tal de nivellar la superfície i les cases es van fer més grans, amb diverses A finals del segle IV a.C., el poblat va viure el seu moment de màxim esplendor. A la darrereria del segle III a.C., s'inicià un nou procés de transformació urbana relacionat amb l'arribada dels a la Península Ibèrica, fet que comportarà una nova forma d'organització del territori. A conseqüència d'això, a mitjan segle I a.C., el poblat es va abandonar.

H A R S T X I Q F S Z
T A Y G I Z M I O N C
U N B V T O E B B A H
O T R I B U Y C D M K
I L P N T U E R N O C
Q T O S P A I L I R A
T I B E R I C A C O B
N S T Y U W O I G U A
U T S A K I N I O D N
J W I U A R I S U N E
M I S W T Y J P F O S

Treball durant la visita

Prepara't per conèixer una excavació arqueològica i endinsar-te en una ciutat que va estar habitada ara fa més de 2000 anys.

El lloc

Com pots comprovar el turó de Ca n'Olivé és un punt enlairat des del qual es té un gran control visual sobre l'entorn. És un lloc estratègic.

- Assenyala quins d'aquest elements físics pots veure des del turó

la plana del Vallès
el Montseny
Altres

Montserrat
la riera de Sant Cugat

el mar
la serralada litoral

- Observa l'entorn i dedueix quins d'aquests elements favorables devien trobar els ibers per instal·lar-se en aquest lloc.

ben comunicat
recursos forestals
caça

assolellat
proximitat al mar
recursos marins

bona visibilitat sobre l'entorn
zones conreables properes
proximitat a un curs d'aigua

El poblat

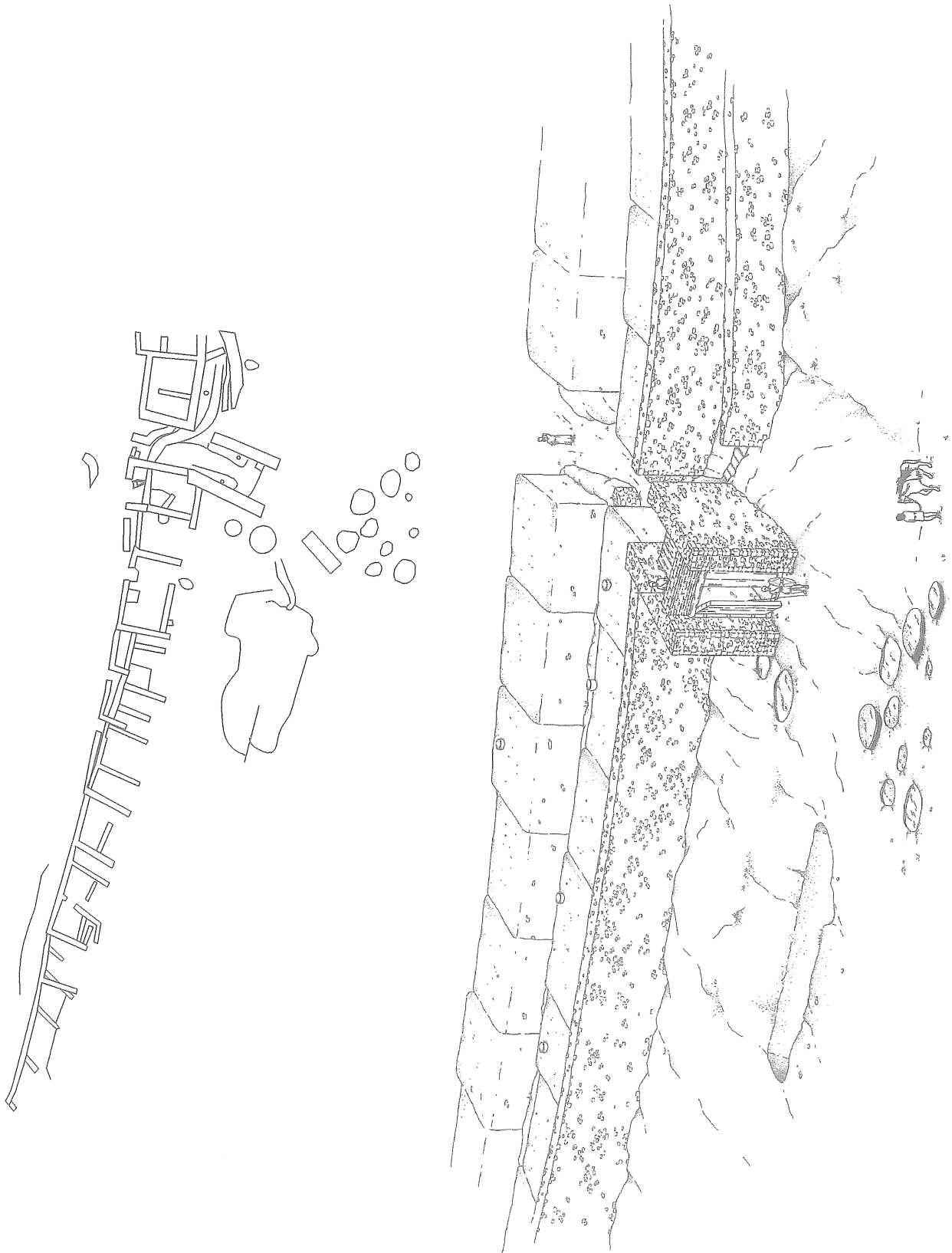
A la pàgina següent trobaràs la planta i una reconstrucció hipotètica de la part del poblat que s'ha trobat al vessant sud del turó.

- Torna a mirar els dibuixos i les restes arqueològiques i digues quines d'aquestes afirmacions són verdaderes (V) o falses (F) sobre el poblat.

- no té sistema defensiu
- està al mig de la plana
- els desnivells del terreny es resolen amb terrasses
- es va construir de forma planificada

Planta i reconstrucció de la zona sud del poblat

- Situa els punts cardinals a la planta del poblat.
- Assenyala el recorregut amb una línia i amb un cercle les parades.

El camp de sitges

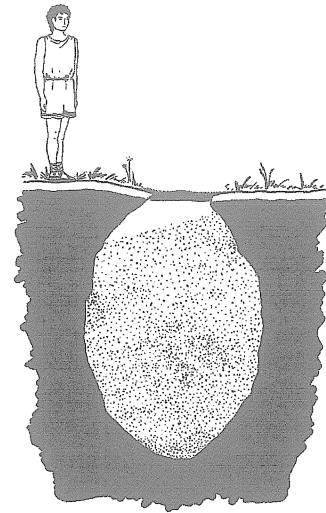
Situat a la part baixa del turó i a l'..... del poblat, el camp de sitges va usar-se entre els segles IV i I a.C. Està format per un nombre indeterminat de sitges de dimensions excavades a la roca, amb forma ovoide i boca que tapaven amb una llosa. A l'interior, s'emmagatzemaven, bàsicament, utilitzats en part per comerciar amb els i els cartaginesos i, més tard, amb els

- Omple els buits del text anterior amb l'opció més adient de cada parella.

exterior/interior	petites/grans
estreta/ample	fruites/cereals
grecs/egipcis	romans/visigots

- A quin sistema de conservació actual s'assembla?

el buit	fumat
salat	refrigerat

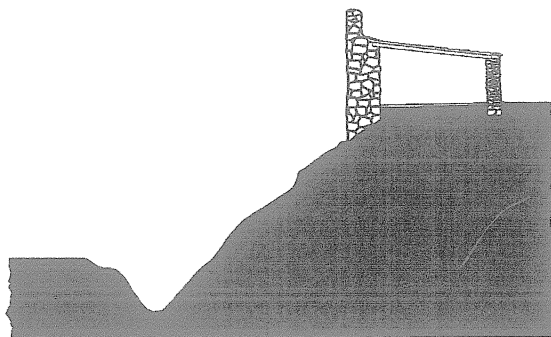

El fossat

Situat a la part baixa del turó i excavat a la roca, el fossat forma conjunt amb l'accés monumental al poblat. Es va construir en el moment de màxim esplendor (finals del segle IV a.C.) i es va tapar amb les reformes urbanes de finals del segle III a.C. No és possible que tingués una funció estrictament defensiva si es té en compte el seu escàs recorregut.

- Com pots veure, els arqueòlegs encara no saben per què servia. Escull una de les possibilitats següents.

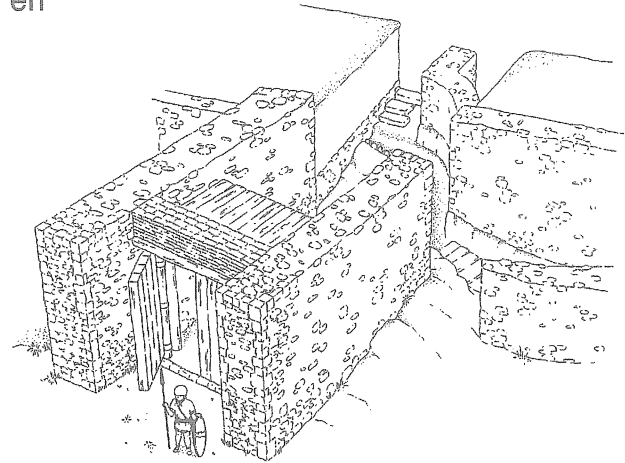
defensiva cisterna sortida d'aigües pluvials decorativa

L'entrada monumental

Com el fossat, es va construir a finals del segle IV o a principis del segle III a.C., al mateix temps que el fossat. Originàriament estava cobert, es tancava amb un portal i tenia un espai de vigilància a la part superior. La forma de corredor, al final del qual hi ha la veritable porta d'entrada, permetia controlar l'accés a la zona habitada. També es podia accedir al corredor per una petita porta protegida per un mur i situada a la banda est per on passava una gran claveguera per a la sortida d'aigües del poblat.

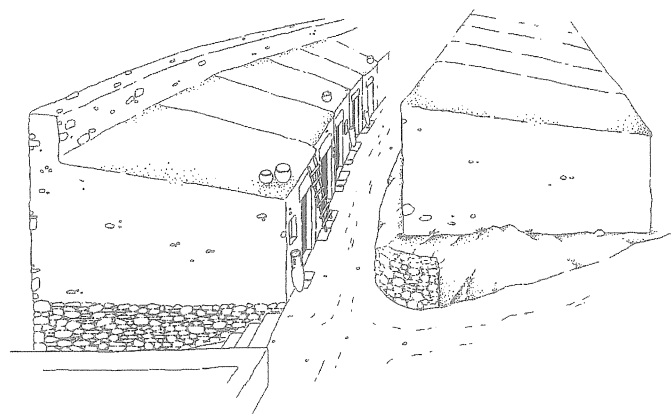
- Imagina que ets un iber/a. On et situaries tu en cas d'invasió per defensar el poblat?

El carrer

Retallat en el pendent del turó, durant tota l'època ibèrica, va ser un dels carrers principals del poblat. Tot i que s'hi van fer certes modificacions, el traçat no ha canviat, encara que, originàriament, estava enllosat. Les cases de la banda baixa s'obrien al carrer i es comunicaven mitjançant diversos passos amb les que estaven situades més amunt.

- Escriu tres diferències respecte als carrers de les nostres ciutats.

- Malgrat les diferències, creus que fa la mateixa funció?

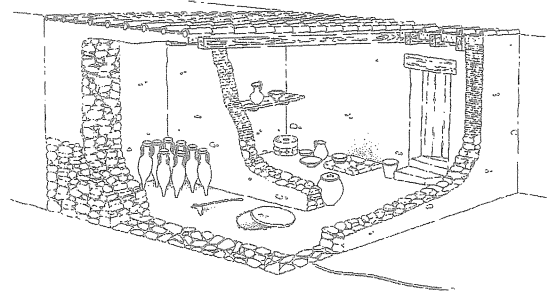
SÍ

NO

Els habitatges ibèrics

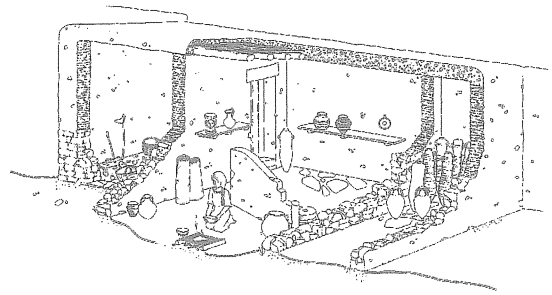
Casa de l'ibèric final (final del s. III a la primera meitat del s. I a. C.)

Habitatge de dimensions mitjanes format per dues habitacions a l'interior de les quals hi havia la llar de foc per cuinar o escalfar-se, una raconera, les lleixes per als estris domèstics i una sitja. Les parets tenien un sòcol de pedra a la part baixa sobre el qual es bastia la paret de tovot. El sostre, d'influència romana, era de tègula i ímbrex.

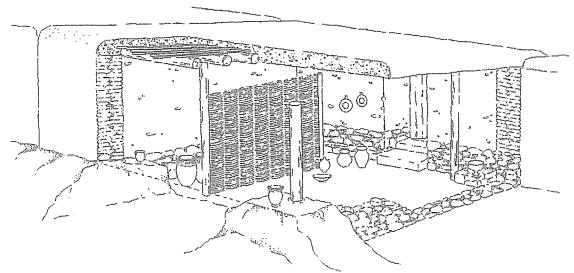
Casa de l'ibèric ple (finals del s. V a la segona meitat del s. III a.C.)

Habitatge de grans dimensions format per quatre habitacions que originàriament pertanyien a dues cases independents. Cadascun d'aquests espais servien per a una funció dins de l'organització de la casa: entrada (1), zona de treball (2), magatzem (3) i espai domèstic (4). Les parets eren de tovot i tenien un sòcol de pedra. El sostre estava fet amb brancatges coberts de fang que descansaven sobre grans bigues que, en algun cas, es reforçaven amb pals clavats a terra.

Habitació de l'ibèric antic (finals del s. VI a finals del s. V a.C.)

Espai de petites dimensions semiexcavat a la roca, que feia de sòcol de la paret de pedra i de tàpia sobre la qual descansava un sostre de brancatges enlluïts amb fang. Aquesta habitació, que tenia una orientació diferent de la de les cases dels períodes posteriors, podria formar part d'un habitatge que per mides i característiques constructives, estaria a cavall entre una cabana prehistòrica i una casa ibèrica.

- Encercla el tipus d'habitatge a què corresponen les cases ibèriques.

pis

casa

cova

tenda

- Analitza les característiques constructives d'una de les tres cases. Per prendre mides, fes servir el pam i el peu.

	ibèric antic
dimensions	
núm.habitacions	
tipus de teulada	
materials	
gruix murs (cm)	
superfície (m2)	
pals de sustentació	

- Com estan fetes les parets? Encercla la resposta correcta.

pedra

pedra i fang

fang

- Tenint en compte els materials constructius amb què feien les cases. Quins creus que devien tenir més a l'abast? Assenyala la resposta correcta i relaciona el material seleccionat amb el lloc de procedència.

fusta

platja

sorra

bosc de Collserola

pedra

plana del Vallès

argila

riera de Sant Cugat

aigua

rierencs

muntanyes de Collserola

canyes

Treball posterior

Ara que ja domines força bé el tema de la cultura ibèrica i la història del poblat ibèric del Turó de Ca n'Olivé, et proposem un treball recordatori del que has fet i vist. Es tracta de fer una mica de recerca i, com a complement, que visitis la sala ibèrica dels museu de Ca n'Ortadó.

A l'aula

Si rumies una mica, t'adonaràs que encara hi ha coses que no saps i que les nostres formes de vida són en alguns aspectes semblants i d'altres molt diferents. Contesta les preguntes següents per tal de complementar els teus coneixements.

L'entorn natural

- Els arqueòlegs han trobat al poblat restes d'animals i trossos de fusta i llavors carbonitzats que ha estat possible identificar. Assenyala quines d'aquestes espècies encara podríem trobar actualment al nostre entorn.

fauna salvatge	fauna domèstica	conreus	flora
senglar	bou	ordi	alzina
cabirol	cavall	blat	roure
colom i perdiu	ovella	civada	bruc
garces	cabra	fava	arboç
rossegador	porc	lletia	tamariu
tuxó	gallina	mill	pi
mostela	gos		vern
cèrvol			graminies silvestres
conill i llebre			raïm silvestre
tortuga			
cargol			

El poblat

- Compara la teva ciutat amb el poblat de Ca n'Olivé. Podries dir tres diferències i tres similituds entre els dos llocs d'hàbitat?

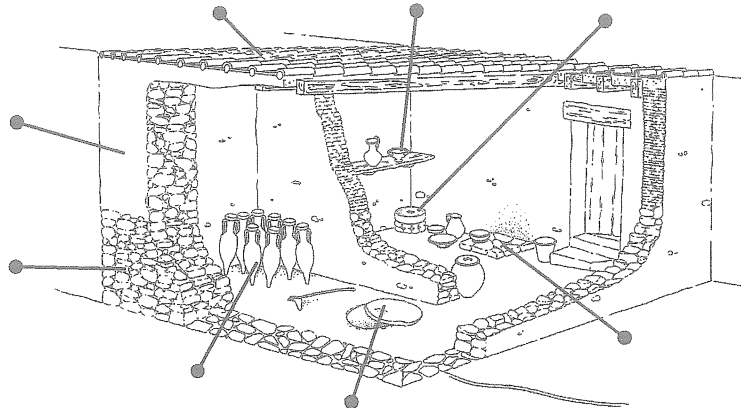
diferències

similituds

La casa

- Posa el nom de la llista corresponent als elements del dibuix de la casa ibèrica assenyalats.

llar de foc
àmfora
sòcol
tàpia
teulada
lleixa
sitja
molí

Els ibers

- Assenjala quines d'aquestes característiques els són pròpies.

són nòmades
viuen en cases
són agricultors i ramaders
les eines són de pedra i os

són sedentaris
viuen a l'aire lliure
són caçadors i recol·lectors
les eines són de metall

Les dones

- Fins no fa gaires anys, els historiadors s'han ocupat molt poc de les dones. Llegeix el text següent. Discutiu si el paper de la dona ibèrica és gaire diferent del de la dona actual.

“La importància de la dona en l'estructura sociopolítica ibèrica no depèn del seu sexe, sinó de l'estatus de cadascun dels individus. Les dones que pertanyien a l'aristocràcia o als grups gentilicis que exercien el poder disposaven de forces prerrogatives econòmiques, socials i honorífiques, com ho mostren els aixovars de les tombes, les informacions proporcionades per les fonts clàssiques i la iconografia....

La dona constituïa una part determinat de la força de treball, segons es pot veure pels càlculs demogràfics i de productivitat. Desenvolupava les tasques agropecuàries en un àmbit igual al de l'home, sobretot durant les èpoques de guerra, moment en què tot el treball el desenvolupaven elles”

A. D. (1999): La ruta dels ibers. Baula

Conclusió

- Fes un glossari de 10 paraules que hagi après amb aquesta activitat.

- Fes un resum del poblat ibèric del Turó de Ca n'Olivé. Pots triar entre aquestes dues propostes:

- Història del poblat
- Descripció del jaciment

Si no vius a Cerdanyola

Ara ja saps que els ibers van habitar les nostres terres i que és segur que a la teva població hi ha restes arqueològiques d'època ibèrica. N'hi ha que potser no es poden visitar, però és possible trobar la informació en llibres o al museu d'història de la teva ciutat.

- Busca tota la informació que puguis sobre els jaciments arqueològics ibèrics de la teva població i fes-ne un resum. Si és possible visitar-los, fes-ho i il·lustra el teu treball amb alguna fotografia.

- Compara un dels jaciments que hagi trobat amb el poblat ibèric de Ca n'Olivé. Destaca els aspectes que més t'interessin (història, estat de conservació, etc.)